

19.01.2017

Innspill til Næringskomiteen om jordbruksmeldinga

Konsekvenser av meldinga

- Regjeringas forslag om å endre målet for jordbrukspolitikken, fra mål om matsikkerhet og selvførsyning, verdiskaping over hele landet og et bærekraftig landbruk – til kostnadseffektiv matproduksjon, vil **utrydde arter og naturtyper i kulturlandskapet**.
- Den fortsatte strukturendringa som regjeringa legger opp til, med færre og større bruk, truer opprettholdelse av et spredt og artsrikt kulturlandskap. **Kulturlandskapet er avhengig av et rikt landbruk** med store og små gårder i hele landet.
- Forenkling i tilskuddsordningene vil gjøre at mindre kulturlandskap tas vare på. **Den største miljøeffekten får vi av stor presisjon i virkemidlene.** For å ta vare på kulturlandskapet er det viktig å ha tydeligere ordninger og målretta tilskudd.

Regjeringas nye jordbruksmelding tar ikke inn over seg at det artsrike kulturlandskapet med sine arter er nødvendig for å opprettholde økosystemtjenesten pollinering, og er en av våre viktigste matressurser i ei framtid med økt befolkning og store klimaendringer.

Regjeringen legger i jordbruksmeldinga opp til å fortsette og påskynde den strukturendringa vi har sett siden krigen. Spredte bruk av alle størrelser er viktig for opprettholdelse av kulturlandskapet og dets artsmangfold, og for å sikre bruken av beiteressursene. Når bruk legges ned, tas den mest attraktive jorda over av andre. Men små slåtteenger og naturbeitemarker er ikke effektive i drift dersom gården ligger lenger unna, og disse går derfor ut av drift. Det fører til tap av det artsrike kulturlandskapet.

Kulturlandskapet og pollinatorene

Bier, deriblant humler, er våre viktigste pollinatorer. Bier og andre pollinerende insekter, som sommerfugler, biller og blomsterfluer er nødvendige for at mange blomsterplanter – både ville og kultiverte – skal kunne formere seg. Pollinatorene har stor innvirkning på landbruket, fordi de står for formeringen av viktige matplanter som for eksempel raps, kløver, tomater, epler, pærer, kirsebær, blåbær og jordbær. I Norge har vi over 200 arter av ville bier. Av disse er en tredjedel utrydningstruet, i stor grad på grunn av de store endringene i landbruket der det tradisjonelle kulturlandskapets slåttemarker og naturbeitemarker gror igjen, dyrkes opp eller intensiveres gjennom gjødsling. For å sikre pollinatorene våre for framtida,

må vi ta vare på det artsrike kulturlandskapet gjennom skjøtsel og effektiv og lønnsom drift basert på tradisjonelle metoder.

Kulturlandskapet og artsmangfoldet

På områder som er skapt av de gamle driftsformene, kulturmark, finner vi i Norge et særs rikt artsmangfold. Dette landskapet utgjør en veldig liten del av Norges landareal, men er likevel levested for 24 prosent av de trua artene på Norsk rødliste, til sammen 565 arter. Det er særlig biller, sommerfugler, karplanter og vepser (som inkluderer bier og humler). Kulturmark har gått sterkt tilbake de siste 100 årene. Dette artsmangfoldet er både viktige beiteressurser, en av våre viktigste buffere mot klimaendringene og genetisk viktige ressurser innenfor matproduksjon, innovasjon og medisin. Når kulturlandskapet gror igjen, mister vi beite- og fôrressurser som vil være viktige i framtida med en økt verdensbefolkning. Vi mister også muligheten til å øke vår egen selvforsyningsgrad, ved å bruke beite- og fôrressursene heller enn importerte kraftfôrbestander eller bruke matjorda til å dyrke dyremat. Samtidig vet vi ikke hvilke beiteplanter vi vil trenge i en framtid med store klimaendringer. Det kan være de artene vi utrydder i dag som har de egenskapene som trengs for å overleve i et villere og våtere klima. Vi må derfor ta vare på dem som en buffer for framtida.

Virkemidler for å ta vare på kulturlandskapet

Meldinga legger opp til å forenkle ordningene i jordbrukspolitikken, for blant annet å bidra til en mer effektiv og lønnsom sektor. Det skal være færre ordninger og større individuell frihet. Imidlertid vet vi at det for miljøet er viktig med høy presisjon i virkemidlene, da det gir den største miljøeffekten. Dette understrekes også i meldingens kapittel 12. For å ta vare på kulturlandskapet er det viktigere å ha tydeligere ordninger og målretta tilskudd.

For å ta vare på kulturlandskapet, må Stortinget:

- Ikke endre målet for jordbrukspolitikken til kostnadseffektivitet.
- Øke differensieringa i tilskuddet til husdyr, ved å gi mer til de første og mindre til påfølgende dyr, for å oppmuntre til flere små og mellomstore bruk.
- Redusere kraftfôrbruken og gjøre det mer lønnsomt å slippe dyr på beite, gjennom å øke kraftfôrprisen.
- Opprettholde og styrke målretta og tydelige tilskudd til kulturlandskap innenfor SMIL og RMP.
- Utvide ordninga med Utvalgte kulturlandskap til 100 områder innen 2020, for å ta vare på våre viktigste kulturlandskapsområder og villbienes levesteder.
- Ikke avvike markedsbalanseringa på geitemelk, for å opprettholde en spredt geitemelksbestand som bidrar til et åpent og artsrikt kulturlandskap.